INDEX
SCHOLARVM AESTIVARVM
PVBLICE ET PRIVATIM

IN

VNIVERSITATE LITTERARVM IENENSI

INDE A DIE XXIIII M. APRILIS VSQVE AD DIEM XXXI M. AVGVSTI A. MDCCCLXV

HABENDARVM

AVCTORITATE

PRORECTORIS MAGNIFICI

IOANNIS GEORGII ANTONII GEVTHER

PHILOSOPHIAE DOCTORIS ET CHEMIAE PROFESSORIS P. O.

ET

SENATVS ACADEMICI

EDITVS.

PRAEFATVS EST

C. GOETTLINGIVS VNIVERSITATIS PROGRAMMATARIVS

DE M. TVLLI CICERONIS LAVDATIONE CATONIS

ET DE

C. IVLI CAESARIS ANTICATONIBVS.

IENAE

PROSTAT IN LIBRARIA BRANIANA.

1865

Post victoriam a C. Caesare ad Thapsum contra defensores reipublicae reportatam, quum Vticae se ipse interfecisset M. Cato de republica desperans, multi C. Caesaris osores et obtrectatores suaserunt Ciceroni, ut laudationem Catonis scriberet viri integerrimi et cordatissimi. In his Ciceronis hortatoribus praeter M. Brutum [1]), Caesaris postea occisorem, inprimis fuisse videtur T. Pomponius Atticus. Nam in epistolis ad Atticum datis (XII, 4) scripsit Cicero, se hoc si faceret, accessurum esse ad πρόβλημα Ἀρχιμήδειον [2]), quo intellexit Archimedis arenarium, non aliud: „Non assequor, addit, ut scribam quod tui *convivae* non modo libenter, sed etiam aequo animo legere possint. Quin etiam si a sententiis eius (Catonis) dictis, si ab omni voluntate consiliisque, quae de republica habuit, recedam ψιλῶςque velim gravitatem constantiamque eius laudare, hoc ipsum tamen istis odiosum ἄκουσμα sit, sed vere laudari ille vir non potest, nisi haec ornata sint, quod ille ea quae nunc sunt et futura viderit et, ne fierent, conten-

1) Cic. orat. 10. Itaque hoc sum aggressus statim Catone absoluto: quem ipsum nunquam attigissem, *tempora timens inimica virtuti*, nisi tibi hortanti et illius memoriam mihi caram excitanti non parere nefas esse dixissem: sed testificor me a te rogatum, et recusantem, haec scribere esse ausum.

2) Cf. Ep. ad Att. XIII, 28.

derit et facta ne videret, vitam reliquerit. Horum quid est quod Alledio [1]) probare possimus?"

Quanquam igitur Cicero bene sentiret in hoc tramite se incessurum per ignes suppositos cineri doloso, praeter C. Caesarem, quem non potuit non quodammodo vituperare dum Catonem laudaret, non tamen a se impetrare potuit, ut hanc occasionem praetermitteret populi animos quodammodo sibi reconciliandi postquam exilium expertus erat. Scripsit igitur strenue *laudem M. Catonis*, si recte titulum refert A. Gellius (XIII, 19), quanquam postea dixit eundem Ciceronis librum scriptum esse *de vita laudibusque Catonis.*

Ipse tamen Cicero (ad Att. XII, 40) *laudationem* dixit *Catonis*, morem Romanorum secutus, qui *laudationibus mortuorum* inprimis delectabantur (Cic. Brut. 16); quod plane respondet tam Plutarchi λόγῳ ἐγκωμίῳ Κάτωνος (Cic. 30) quam ei *laudationi* quam Porciae, Catonis sorori, scriptam secundisque curis expolitam Attico (ad Att. XIII, 37. 48) miserat. Plerumque tamen postea liber dictus est *Cato*, non addito laudationis vocabulo, ut est apud Plutarchum (Cic. 30), Macrobium (Sat. VI, 2. 33) et apud scholiastam Iuvenalis (VI, 338). Hic tamen si dicit *dialogum* fuisse Ciceronis Catonem non eam fidem meretur quam ei tribuit C. A. F. Bruecknerus (vit. Cic. p. 634). Cicero enim

---

1) Idem commemoratur ad Att. XII, 23 et 28; ubi scribitur etiam *Aledius.* Apud Iuvenalem V, 118. (ubi scholiasta dicit Alledium fuisse hominem quendam gulosum) praeter *Alledius* in libris est *Aledius*, *Alidius*, *Atidius.* Nemo tamen, quum hoc nomen romanum non inveniatur praeterea quod apud Mommsenum Inscr. Neap. legitur *Allidius* quidam, quis esset Alledius apud Ciceronem recte potuit indicare, sed certum videtur esse hic nescio quem hominem delicatioris ingenii dici ψευδωνύμως. Nam ita convenerat inter Ciceronem et Atticum, ut fictis nominibus notarent eos a quibus discreparent.

quasi postliminio parentare voluit Catoni, quod dialogi formam prorsus excludit. Excludit etiam id quod Cremutius Cordus apud Tacitum (Annal. IV, 34) dixisse fertur quum causam suam ageret in senatu coram Tiberio: „Marci, inquit, Ciceronis libro, quo Catonem coelo aequavit, quid aliud dictator Caesar, quam *rescripta oratione velut apud iudices* respondit?" Merito igitur suspicari licebit scholiastem confudisse Ciceronis Catonem maiorem cum minore, quod accidit etiam Prisciano (Inst. X, 3) qui fragmentum quoddam Ciceronis ex laudatione Catonis ab alio grammatico sumpsisse videtur.[1])

Mirabile est paucissima tantum fragmenta huius libri ad nos pervenisse, quorum alterum habet Macrobius (Saturn. VI, 2), ex prooemio, ut videtur: Contingebat in eo (Catone) quod plerisque contra solet, ut maiora omnia quam fama viderentur: id quod non saepe evenit, ut exspectatio cognitione, aures ab oculis vincerentur;" alterum Priscianus (Instit. X, 3): „Ignoturum alteri, quod patrem, alteri quod tutorem secutus esset". Quod est apud Gellium (N. A. XIII, 19) non pertinet ad argumentum ipsum, dubia autem sunt verba apud Cic. ad Att. XIII, 27: quanquam de *Parthico* bello etc.

De Ciceronis Catone sic dixit Niebuhrius (Vorträge über römische Geschichte v. M. Isler III, p. 67): „Nach Cato's Tode schrieb Cicero die berühmte laudatio M. Catonis — wollte Gott, wir hätten sie, wir würden darin Cicero's eigenstes Gefühl recht erkennen können! Diese Schrift macht sowohl Cicero sehr grosse Ehre, dass er den Muth hatte, sie zu schreiben, als auch Cäsar, dass er sie geduldet; man sieht wie unbefangen man an Cäsars Grossherzigkeit glaubte."

Multi tamen Ciceronis aequales aliter senserunt. Veluti ipse ille

---

1) *Maiore* quod praebent codices seclusit M. Hertzius.

Brutus, qui ad scribendum Ciceronem inprimis instigaverat, paullo post alium *Catonem* conscripsit, quo multa ab Cicerone narrata corrigeret ipsumque Catonem melius, ut sibi videbatur, adumbraret. Haec dum legit Cicero, ut erat laudationis cupidissimus, mirum in modum exarsit (v. Cic. ad Att. XII, 21), sic enim dixit praeter alia: Hic (Brutus) autem se etiam tribuere multum mihi putat, quod scripserit: *optimum consulem*. Praeter Brutum tamen etiam M. Fabius Gallus Catonem scripsit (Cic. Fam. VII, 24) aliique suo quisque modo, de quibus Cicero (Fam. VII, 25) cogitasse videtur quum obscure diceret: „Vereor, ne *in Catonium Catoninos* — (i. e. experiamur)", in quibus *Catonium* se ipsum intelligit, *Catoninos* vero alios, quasi parvulos Catones, i. e. inferioris ingenii homines, qui Catonem suum corrigere vellent et emendare[1]).

His omnibus tamen longe acriorem censorem invenit Cato Ciceronianus in Caesare ipso, qui simulatque sibi in Hispania belligeranti traditus esset liber Ciceronis, A. Hirtio mandavit ut litteris praenunciis Ciceroni significaret se rescripturum esse de Catone. Cic. ad Att. XII, 40: „Qualis futura sit vituperatio contra laudationem meam perspexi ex eo libro, quem Hirtius ad me misit, in quo colligit vitia Catonis sed *cum maximis laudibus meis*." Quae Hirtius miserat pro praevia adumbratione (proplasmate ad Att. XII, 41) habenda erant argumenti ipsius libri; scripsit enim Cicero: qualis *futura* sit vituperatio; Hirtius autem ipse non pauca videtur communicasse cum Caesare de vitiis Catonis, quibus postea usus est dictator, quum ipsum librum emitteret *Anticatonem* dictum[2]) (secundum Ἀντιλαΐδας antiquarum comoediarum scri-

---

1) Aliter intellexit Ciceronis verba subobscura Drumannus Röm. Gesch. III, p. 760.

2) Ipsum Caesarem librum suum inscripsisse *Anticatonem* valde incertum est. Cicero

ptores Cephisodorum et Epicratem). Quem Catonis titulum quasi ab inferis revocavit apud nos Lessingius edito *Anti-Goetzio*. Ac tam mirifice delectatus est Cicero epistola Hirtii, unice contentus laudibus suis quas non exspectaverat a Caesare, ut statim ad hunc litteras daret quasi reconciliaturas quas ipse (ad Atticum XIII, 27) verebatur, ne Caesar quasi *μείλιγμα* haberet laudati Catonis[1]). Quin etiam postea ad Atticum (XIII, 50) scripsit Caesari nunciatum esse se legisse libros *contra Catonem et vehementer probasse* et postea (51): „*Bene existimo de illis libris, ut tibi coram.*" Nae ille parum cognoverat placabilitatem et clementiam C. Caesaris, qui emisso iam Anticatone quum etiam Bruti Catonem perlegisset scripsit ad Balbum: *Ciceronis Catone saepissime legendo se copiosiorem factum, Bruti Catone lecto se sibi visum disertum* (ad Att. XIII, 46). Igitur et Bruti aliorumque Catonibus ut occurreret postea alterum Anticatonem priori addidit Caesar, ut iam *duo Anticatones* dicerentur, primum, ut videtur, a Iuvenale (VI, 338). E *priore* igitur Anticatone aliquem locum protulit Priscianus Inst. VI, 35 al. Postea tamen ne alterum quidem Anticatonem satis esse ratus est Caesar Octavianus, de quo Suetonius (Octavian. 85) haec tradidit: „Multa varii generis prosa oratione composuit,

---

certe hoc nomine non utitur, sed de *vituperatione* Catonis loquitur vel de libris contra Catonem (ad Att. XIII, 50). Quum Quint. (Inst. I, 5) compositionem *Anticatonis* et *epilogi* vocabulorum notaverit non sane verisimile est, tali compositione usum esse auctorem libri de *analogia linguae latinae*.

1) Optandum esset servatam esse hanc epistolam ad Caesarem, ut videremus quam se torserit Cicero, ut se Caesari excusaret. Cf. ad Att. XIII, 51. Nam quod publice facere nou ausus est, sine dedecore suo putavit privatim facere se posse. Verum post mortem Caesaris aliter visum est Ciceroni. In Topicis enim (25) dixit, *nimis impudenter* Caesarem versatum esse in reprehendo Catone suo.

ex quibus nonnulla in coetu familiarium velut in auditorio recitavit, sicut *rescripta Bruto de Catone*. Quae volumina quum iam senior ex magna parte legisset, fatigatus Tiberio tradidit perlegenda."

Operae pretium est Niebuhrii iudicium de Anticatone in medium proferre (Vortr. über röm. G. III, p. 67.):

„Wenn es einen grossen Mann in der römischen Geschichte gibt, der seinen Ruf verdient, so ist es Cato. Wenn Cäsar seine Tugend verkleinert hat, so ist es eine verzeihliche Folge der Irritation. — Wenn Cäsar sagt, Cato habe ihn durch seinen Tod beleidigt, da er ihn des Vergnügens beraubt, ihm zu verzeihen, so ist das ganz erschöpfend [1]), auf der andern Seite ist es begreiflich, dass Cäsar sich dennoch durch das Lob des Cicero gereizt fühlte. Daher schrieb er den Anticato, worin er sich wohl einer Leidenschaft überlassen haben mag, die er im Leben gewiss gegen Cicero so wenig wie gegen Cato gezeigt hätte. Er hat nichts so gewünscht wie Cato's Freundschaft [2]): dieser konnte sie ihm freilich nicht gewähren. — Es wäre das abscheulichste Verkennen menschlicher Tugend, wenn man Cato's Reinheit in Zweifel ziehen wollte, aber ein ganz anderes ist, dass Cato mit seinen Grundsätzen und seiner Philosophie dem gemeinen Wesen unendlich geschadet hat. Er wollte mit Strenge alles Bestehende festhalten und nichts zulassen, was an Willkür grenzte."

Longe graviorem iacturam fecimus perditis Caesaris Anticatonibus quam perdito Catone Ciceronis. Ille enim vituperando Catonem vituperare voluit rempublicam romanam, quae, utpote inveterascens, non posset regi

---

1) Non in Anticatone hoc dixit Caesar sed alia occasione; v. Plut. Cato Min. 72.

2) Nescio quo testimonio haec nitantur.

nisi unius dictatura [1]). Hinc igitur graviter invectus est in Catonem, cuius imaginem adversam pinxisse Cicero videbatur pulcherrimam, eius partem quasi aversam proposuit turpissimam multisque vitiis contaminatam. Omnia enim quae in Catonem dixit Caesar dicta sunt serio, quanquam invidiosiore modo, de *satira scribenda* non cogitavit [2]) nisi forte quae in prooemio Anticatonis de *Ciceronis* laudibus conscripsit ironiae quandam speciem prae se ferunt. Plutarchus enim (vit. Cic. 39) refert Caesarem comparavisse Ciceronem cum Pericle et Theramene [3]). Quae si erant ironice dicta mitigata tamen sunt eo quod addidit se ipsum in bellis gerendis occupatissimum (Plut. Caes. 3) nolle Ciceroni eloquentissimo viro aequiparari. Nec minus ironice dicta videntur, si pertinent ad Anticatonem, quae Plinius habet H. N. VII, 117. de Cicerone a Caesare dicta: „Ciceronem omnium triumphorum lauream adeptum esse maiorem.“ In universum autem Caesar in vituperando Catone via et ratione quadam oratoria usus est [4]) in Anticatone, quod ipse Cicero post mortem Caesaris notavit subirascens. „At, quum aliquid de utilitate, honestate, aequitate disseritur, deque iis rebus quae sunt his contrariae: incurrunt status aut iuris aut nominis: quod idem contingit in laudationibus. Nam aut negari potest id factum esse, quod laudatur, aut non eo nomine afficiendum quo laudator

---

1) Suet. Caes. 53. Verbum M. Catonis est unum ex omnibus Caesarem ad evertendam rempublicam sobrium accessisse.

2) *Ch. Merivale:* history of the Romans under the Empire. T. II. (ed. II.) p. 498: „the celebrated *satire* on Cato.“

3) Certe quae de Ciceronis similitudine cum Theramene Cothurno dixit Caesar non serio dicta sunt. Theramenis enim orationes Ciceronis aetatem non tulerunt (v. Cic. de orat. II, 22), ut haec potuissent de hominis eloquentia intelligi.

4) v. Quintil. Inst. III, 7 fin.

affecerit, aut omnino non esse laudabile, quod non recte, non iure factum sit. Quibus omnibus generibus usus est nimis impudenter[1]) Caesar in Catonem meum (Topic. 25).“

Dixi magnam nos fecisse iacturam perditis Anticatonibus Caesaris; verumtamen non omnis spes intercidisse videtur fore ut aliquando inveniantur hi libri „famosissimi“, ut dixit scholiasta Iuvenalis. Nam *Ioh. Ludovicus Vives*[2]) quum Augustinum de civitate dei ederet primum, Lovanii a. MDXXII, ad I, 23 huius libri his verbis usus est: „Libros scripsit Caesar Anticatones duos contra Catonem Ciceronis, ut Cicero et Suetonius meminerant. *Ea volumina* vir clarissimus *Erardus a Marca*, Valentinus et Leodiensis episcopus, his proximis diebus in amplissimum Cardinalium ordinem cooptatus, mihi *dixit* se in antiqua quadam Bibliotheca Leodii vidisse et curaturum, ut ad me mitterentur. Quodsi, *uti spero*, fecerit, non invidebo studiosis hominibus lectionem eorum.“ Haec vero ita contraxit Vives in altera editione Augustini: „Libros scripsit Caesar Anticatones duos contra Catonem (Ciceronis nomen omisit), ut ipse Cicero et Suetonius meminerant. Ea volumina vir clarissimus Cardinalis Leodiensis (huius etiam nomen tacuit) *confirmavit* se in antiqua quadam bibliotheca Leodii vidisse et curaturum ut ad me mitterentur — lectionem eorum.“ Viden' quantum intersit inter *dixit* illud, quo antea usus erat Vives A. MDXXII et posterius illud *confirmavit*, quo plane docemur Comitem *de la Marck* haec non quasi praetereundo dixisse, sed *diserte* ac sobrie rem repetisse, ut non amplius dubitaverit Vives, sed etiam illud *uti spero* prioris

1) *Imprudenter* legitur apud *F. Kranerum* p. 397, vitio typothetico, ut videtur.

2) v. *Paquot:* Mémoires de l'histoire littéraire — des Pays-Bas, T. II, p. 34. (oct.)

editionis in altera editione plane omiserit. Rem notaverat ex altera editione Augustini Stoerius et nostris temporibus Villoisonus Anecd. II, p. 263, qui priorem editionem Vivis non consuluerat. Sin sit quispiam, qui Cardinalem inconsiderate haec *dixisse* et *confirmasse* [1]) Vivi putet, scito ille in coenobiis Leodiensibus olim antiquas bibliothecas fuisse cum raris quibusdam cimeliis, in quibus enituit celeberrimum illud *Diptychon Leodiense* seculi sexti (in fronte sunt nomina consulis orientis *Anastasii* cet.), olim asservatum in Basilica Maxima *D. Lamberti*. Vide de hoc Diptycho quae scripsit *A. Wilthemius* ex societate Iesu (in A. Fr. Gori thesauro vet. Diptychorum T. I. p. 17). Accedit aliud quod pro bono omine haberi possit fore ut aliquando etiam Anticatones alicubi reperiantur in Belgio, quum D. Lamberti templum dirutum sit in tumultu Gallico. Nempe Villoisonus l. l. item commemoravit in bibliotheca Basileensi, monente G. Cupero, olim asservatos fuisse Commentarios Eustathii in Pindarum quos non amplius comparere sciscitanti Cupero responderat Scheuchzerus. His ipsis tamen temporibus detecti sunt in bibliotheca Basileensi a Tafelio et editi Francof. MDCCCXXXII.

Ipse quum essem aliquot ante annos Leodii perlustravi bibliothecam universitatis Leodiensis, nihil tamen neque ibi reperi Anticatonum neque postea Bruxellis.

Nunc autem fragmenta librorum (v. *Nipperdeii* edit. p. 762) in ordinem quendam redigere conabor, ut catalogum quasi habeamus vi-

1) Haec agitata sunt mutuis *epistolis* inter Cardinalem et Vivem. Edita est quaedam farrago *I. L. Vivis* epistolarum post obitum viri Antverp. 1556; in his autem de Anticatonibus nihil.

tiorum Catonianorum. Caesar igitur in M. Catone acerbe vituperasse dicitur:

I. *Turpissimam avaritiam.* Hanc eo ostendisse, quod cineres fratris sui Servilii Caepionis cuius haeres fuit quemque magnopere dilexerat (Plutarch. Cat. 3) cribro perpurgaverit, ne quid unquam auri perderet a flammis rogi forte liquefacti (l. l.). V. Plutarch. Cat. Min. 11. *Caesarem* ipsum hoc probrum in Catonem iactasse non dicit Plutarchus, verisimile est tamen Anticatonem eius in animo habuisse Plutarchum. Contra idem Plutarchus diserte commemorat (Cat. min. 36) in divendendis bonis Ptolemaei Cyprii Caesarem notasse in Anticatone nimiam aviditatem Catonis. Hic tamen, si strenuus fuit in divendenda praeda Cypria, reipublicae non sua causa sic se gessisse putandus erit. (v. Drumann. V, p. 262). Certe si Munatium, cui fidem habuit Caesar hac occasione forte in ordinem coegit quum liceretur non vituperandus erat. (Plut. Cat. min. 36).

II. *Ebrietatem.* Apud Plin. Epist. III, 12 leguntur haec: „Erant officia antelucana, in quae incidere impune ne Catoni quidem licuit, quem tamen C. Caesar ita reprehendit ut laudet. Scribit enim eos, quibus obvius fuerat, quum caput ebrii retexissent, erubuisse.“ Deinde adiecit Plinius: „*Putares non ab illis Catonem, sed illos a Catone deprehensos.* Potuitne plus auctoritati tribui Catoni, quam si ebrius quoque tam venerabilis erat?“ Igitur si semel ebrius inventus est Cato, non vituperandus fuit propter *ebrietatem.*

III. IV. V. *Arrogantiam, superbiam, dominatum.* Gell. IV, 16, 8. C. etiam Caesar gravis auctor linguae latinae, in Anticatone: *Unius*, inquit, *arrogantiae superbiaeque dominatuque.* Haec tamen an pertineant ad Catonem ipsum ex Gellii verbis non plane elucet.

VI. *Impudicitiam.* Haec ad duo exempla relata est a C. Caesare. Vnum ad Serviliam viduam, sororem Catonis cum qua foede vixisse dicebatur. Plut. Cat. Min. 54: *ἀλλ' ὅγε Καῖσαρ οὐδὲ τῶν ἐπ' ἐκείνῃ βλασφημιῶν τοῦ Κάτωνος ἐφείσατο*, nemo autem praeter Caesarem dixit Catonem cum Servilia contumeliose vixisse, alterum ad Marciam coniugem Catonis pertinet, quam maritus concessisse Hortensio dicebatur petenti ut liberos ex ea quaerere sibi liceret, post mortem oratoris autem denuo recepisse in matrimonium (Plut. Cat. Min. 52) eamque heredem Hortensii. Ad hanc rem pertinet, nisi fallor, quod ex Anticatone protulit Priscianus Instit. VI, 35 al. „Caesar in Anticatone priore:“ uno enim excepto, quem alius modi atque omnîs, natura finxit, suos quisque habet caros.“ Catonem igitur videtur dixisse suos (i. e. inprimis Marciam) *non* habuisse caros ideoque hominem fuisse *omnis caritatis et pietatis expertem.* De Marcia an honeste sit factum et decore dubito sed permissum id erat moribus Romanorum (Strabo Geo. XI, p. 515), si repudium [1]) in hunc finem fuisset anteactum. Saepius tamen haec quaestio Catoniana agitata est in scholis rhetorum. Quint. Inst. X, 5. *Cato Marciam honestene tradiderit Hortensio*, et: *Conveniatne res talis bono viro?* Cf. III, 5. Aliter de hac re iudicavit Lucanus Phars. II, 338 qui introducit Marciam, obedientissimam Catoni, sic dicentem:

---

1) Tamen secundum Isidor. Or. IX, 8. posteris temporibus eiusmodi repudium dicebatur *frivolum.* „Frivolum est quum eo animo separantur, ut rursum ad se invicem revertantur (sc. meliore fortuna). Nam frivolum est velut quassae mentis et effluxae nec stabilis. Proprie autem frivola vocant fictilia vasa inutilia.“ Certe de *friguscul0* quodam non cogitandum est. Ceterum de Marcia dixi Histor. R. P. R. p. 96. Defendit Catonem etiam *Montesquieu:* ésprit des Loix L. XXVI, 18.

Dum sanguis inerat, dum vis materna, peregi
Iussa, Cato, et geminos excepi foeta maritos.

et postea 388 de Catone:

Venerisque huic maximus usus
Progenies, urbi pater est, urbique maritus.

Sed omnino Cato Stoicus etiam in hac re praecepta Stoica quodammodo secutus esse videtur. V. Diog. Laert. v. *Zenonis* VII, 28. κοινὰς τὰς γυναῖκας δογματίζειν (τὸν Ζήνωνα) ὁμοίως Πλάτωνι ἐν τῇ πολιτείᾳ, Simili et aliquanto foediora docuerat *Chrysippus* apud Diog. L. VII, 12. ut par sit paullo lenius iudicare de hac re per se turpi.

Tamen si his omnibus turpiora non fuerunt multa alia quae Caesar in Catone vituperaverat, certe fatebimur magnum dictatorem in his libris plurima tradidisse ita ut altitudine qua excellebat animi ipse se exuerit. Sed exarsisse videtur eo quod nimiis laudibus, a Cicerone imprimis, ornatum videret Catonem propter „nobile letum" illud. Reprehendit igitur in Catone vitia ipsius reipublicae romanae properantis ad interitum. Nihilominus tamen Anticatones Caesaris moribus non dignos fuisse aperte dicendum est; recte enim Archilochus, poetarum mordacissimus:

οὐ γὰρ ἐσθλὰ κατθανοῦσι κερτομεῖν ἐπ' ἀνδράσιν.

LECTIONES

I. ORDINIS THEOLOGORUM

1. PROFESSORUM ORDINARIORUM.

CAROLUS AUGUSTUS HASE, D., h. t. Decanus, *privatim* dd. senis hora X *Historiae ecclesiasticae* partem priorem enarrabit, *publice Seminarii theologici exercitationes* una cum collegis SS. VV. moderari perget die Iovis horis vesp. VIII et IX.

IO. CAR. ED. SCHWARZ, D. *privatim* quinis diebus h. XI—XII *Artem homileticam et liturgicam* docebit. *Publice* 1) binis diebus *Historiam concionum sacrarum* enarrabit hora posthac definienda; 2) *Seminarium homileticum* die Mercurii h. XII, *catecheticum* die Saturni hora XI moderari perget, ita quidem ut cum illo *exercitationes liturgicae* coniungantur.

LEOPOLDUS IMMANUEL RÜCKERT, D. 1) *Pauli ad Galatas et ad Corinthios* epistolas enarrabit *privatim* sen. dd. hora VIII; 2) *Theologiam ethicam* pertractabit *privatim* sen. dd. h. IX. Denique *Seminarii theologici* exercitationes moderari perget una cum Collegis VV. S. VV.

AUGUSTUS KOEHLER, D. *privatim* 1) *Iesaiae vaticinia* interpretabitur quinquies per hebdomadem hora VII; 2) *Syntaxim linguae Hebraeae* exponet ter per hebdomadem hora XI; *publice* 3) *Linguam Chaldaeam* adiuncta libri Danielis explicatione docebit bis per hebdomadem hora XI; 4) *Seminarii theologici* studia moderabitur cum Collegis VV. S. VV.